

Fra Nordkapp ca 1840

PEDER BALKE

– maler og samfunnsaktør

Rotaryåret startet med byvandring og billedhuggere ⁱ.

Vi avslutter i Evas hage med malere, og velger maleren og samfunnsaktøren Peder Balke, stor ute, men lenge var han mindre påaktet hjemme ⁱⁱ.

En fattig husmannsgutt fra Helgøya, født i 1804. Ble tidlig gårdsgutt og selvlært bygdemaler på vestsiden av Mjøsa. Bøndene på Toten sendte han på tegnekurs i Christiania mot at han dekorerte storsalene deres ⁱⁱⁱ.

Han kom til Stockholm, møtte Karl Johan, som kjøpte flere malerier,

bl.a. «Carl Johans Klev» fra 1831, med motiv fra Verdal ^{iv}.

Det henger i dag på Rosendal Slott.

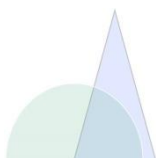
Peder Balke (1804-1887)
Carl Johans Klev, 1831

Samtidens malere dro til Tyskland. Balke seilte nordover, nådde Vardø og Vadsø. Resten av livet skildret han opplevelsene på reisen ^{v vi}.

I 1847 gikk ferden til Paris; fikk kontakt med kong Louis-Philippe, som hadde seilt langs norskekysten i unge år.

Kongen kjøpte 33 skisser med norske landskapsbilder. Disse henger i Louvre.

Februarrevolusjonen brøt ut i 1848. Ludvig Filip flyktet til England. Balke

Kulturelle fotspor

Frogner bydel

Peder Balkes utrolige reise

fulgte etter, men dro snart hjem og slo seg ned nær Majorstuen.

Balke ble aktiv i Thranebevegelsen. Marcus Thrane var inspirert av februarrevolusjonen, og krevde allmenn stemmerett, skolereformer og bedre kår for husmenn. Balke engasjerte seg sterkt i lokalpolitikk, arbeidet for nye byggeregler, for brannvesen og politioppsyn i bydelen.

Majorstuen mot Vestre Aker, 1844. Oslo

I 1855 kjøpte Balke løkken til botanikkprofessor Rahtke, på nord-østsiden av Bogstadveien. Han bygget hus hvor Schultz' gate 1 er i dag, og utparsellerte resten av løkken til tomter for selvbyggende arbeidsfolk. Området ble på folkemunne kalt Balkeby ^{vii}.

I 1879 brant Balkeby, og Balkes hus gikk også med. Han døde i 1887, og var da konkurs.

Balkeby ble gjenoppbygd, men forble et stykke Østkant på Vestkanten. Einar Gerhardsen bodde her en stund, og uttalte: «Utenfor oss bodde *de fine*. De ville ikke ha noe med oss å gjøre, og vi holdt oss langt unna dem.» ^{viii}

Stetind, 1861

Vi tenner et lys for Balkes kunst og samfunnsengasjement, og siterer kunsthistoriker Marit Ingeborg Lange, som sier om Balkes bilder ^{ix} :

«Vi er alle seilere på livets bølgende og uforutsigbare hav. Om vi kommer velberget i havn eller forliser på ferden er oss uvisst, inntil reisen er endt.»

I serien Kulturelle fotspor legger vi ut en lenke; nytt *Peder Balkes utrolige reise*.

14.6.2017
Olaf Varslot

ⁱ [Billedhuggere - Byvandring 10.8.2016](#)

ⁱⁱ https://nbl.snl.no/Peder_Balke

ⁱⁱⁱ <http://kulturnett.oppland.org/nyheter/arkiv/ny-utstilling-pa-peder-balke-senteret/>

^{iv} <http://www.nb.no/nbsok/nb/7fddf7a3d8a8138c4302c7d50aa1e23a.nbdigital?lang=no#149>

^v <https://www.google.no/search?q=louvre+peder+balke&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKewi0d6q7f3TAhWGJIAKHRqTCCcQsAQISw&biw=1366&bih=651%23imgrc=FKoQia8aqAMCOM:&spf=1495262104298#imgrc=FKoQia8aqAMCOM:&spf=1495267691222>

^{vi} http://www.reisedit.no/recent_update_news/london-peder-balke/

^{vii} <http://www.oslomuseum.no/bymuseet-2/bymuseet-aktiviteter/event/785-omvisning-peder-balke-som-politisk-og-sosial-forkjemper>

^{viii} Kulturelle fotspor ISBN 82-91630-11-9

^{ix} <https://oslomuseum.wordpress.com/2016/06/22/peder-balke-maleren-politiker-en-eiendomsutvikleren/>

